

چکیده زندگینامه علمی مهدی بهزاد

۱۳۹۵ هجری شمسی

۱. کلیات:

در دوم اردیبهشت ماه سال ۱۳۱۵ شمسی در شهر یزد متولد شد. در ۱۳۳۵ از دبیرستان ایران شهر یزد دیپلم ریاضی گرفت. در همان سال به دانشکده فنی دانشگاه تهران راه یافت؛ در رشته الکترومکانیک مشغول تحصیل شد و پس از چهار ماه آنجا را ترک کرد! در سال ۱۳۳۶ در دانشسرای عالی (دانشگاه تربیت معلم فعلی) در رشته ریاضی به تحصیل پرداخت. در سال ۱۳۳۹ با کسب رتبه اول درجه کارشناسی گرفت؛ بلافاصله در همان محل به عنوان کارشناس استخدام شد و به تدریس و حل تمرین پرداخت. در فروردین ماه سال ۱۳۴۰ با بورس وزارت فرهنگ برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت. درجه کارشناسی ارشد را در سال ۱۳۴۲ و درجه دکتری (پی‌اچ‌دی) را در سال ۱۳۴۴ از دانشگاه ایالتی میشیگان گرفت و به عضویت دو جامعه متشکل از دانشجویان نخبه ریاضی به نام‌های $\phi k \phi$ و $\pi \mu \epsilon$ برگزیده شد.

پس از فراغ از تحصیل یک سال در دانشگاه ایالتی وین با سمت استادیاری به تدریس و تحقیق پرداخت. در سال ۱۳۴۵ به ایران بازگشت و به دانشگاه شیراز رفت. در همان سال اولین دوره کارشناسی ارشد ریاضی در ایران شکل گرفت. در سال ۱۳۴۶ به مقام دانشیاری ارتقاء یافت. در سال ۱۳۴۷ با استفاده از مرخصی به آمریکا رفت و ضمن تدریس و تحقیق کتاب *Introduction to Theory of Graphs* را با همکاری یک استاد آمریکایی تألیف کرد. در ۱۳۴۸ به ایران بازگشت و به عنوان دانشیار یک سال در دانشگاه شیراز و یک سال در دانشگاه شهید بهشتی کار کرد. سپس جهت تدریس، تحقیق و سرپرستی دانشکده ریاضی به دانشگاه صنعتی شریف رفت و در آن دانشگاه دوره کارشناسی ارشد ریاضی را تأسیس

کرد. پس از دو سال فعالیت در ۱۳۵۲/۷/۱ به عنوان نخستین عضو هیأت علمی این دانشگاه به مقام استاد تمامی رسید.

در سال ۱۳۵۰ با کمک سایر اعضای هیأت مؤسس، انجمن ریاضی ایران را بنیان نهاد و برای مدت چهار سال به عنوان اولین رئیس (منشی) انجمن فعالیت‌های عدیده آن را چنان پایه‌ریزی کرد که اینک یکی از فعال‌ترین انجمن‌های علمی کشور است. در سال ۱۳۵۳ با استفاده از مرخصی مطالعاتی به عنوان بورسیه ارشد فولبرایت به آمریکا رفت و با پشتیبانی مالی فرهنگستان ملی علوم آمریکا در دانشگاه‌های ایالتی میشیگان و ام‌ای‌تی به تحقیقات خود ادامه داد و نیز با دعوت چند بخش ریاضی دانشگاه‌های آمریکا و کانادا در جمع استادان سخنرانی تخصصی ایراد کرد. در سال ۱۳۵۴ به ایران بازگشت و پس از تقریباً یک سال خدمت مجدد در دانشگاه صنعتی شریف به دانشگاه تازه تأسیسی منتقل شد که دانشگاه مازندران براساس آن شکل گرفت. در این دانشگاه به عنوان قائم مقام (معاون آموزشی، پژوهشی و دانشجویی) ضمن همکاری با دانشگاه هاروارد در زمینه‌های فیزیک، شیمی، ریاضی و مردم‌شناسی دوره‌های دکتری ایجاد کرد. بدین ترتیب در سال ۱۳۵۶، برای نخستین بار در ایران، عده‌ای دانشجو جهت تحصیل در دوره‌های دکتری این چهار رشته پذیرفته شدند.

در سال ۱۳۵۵ به عنوان نخستین رئیس بخش علوم پایه شورای پژوهش‌های علمی کشور انتخاب شد و جهت اشاعه پژوهش در شاخه‌های علوم پایه برنامه‌ریزی کرد. در همین سال به عنوان یکی از شانزده عضو هیأت مؤسس نخستین فرهنگستان علوم ایران انتخاب شد و با رأی متفق اعضاء مسؤولیت دبیر کلی آن را برعهده گرفت.

در سال ۱۳۵۸ دومین کتاب بهزاد به زبان انگلیسی، با همکاری دو استاد آمریکایی، تحت عنوان *Graphs and Digraphs* منتشر شد. این کتاب برای چند سال یکی از بهترین کتاب‌های درسی دوره‌های تحصیلات تکمیلی رشته محسوب می‌شد. درخصوص عمل ناروای همکاران، کتابی به زبان انگلیسی با نام "The File" و به زبان فارسی با نام "پرونده" در دست تدوین است.

قبل از اینکه حدود سی و چهار سال پیش، در سن چهل و پنج سالگی، با مقام استادی بازنشسته شود بهزاد حدود چهل مقاله اصیل داوری شده در جورنال‌های معتبر ریاضی چاپ و منتشر کرده است. از زمان بازنشستگی تا این اواخر، بدون دریافت کمترین کمکی همچنان بی‌وقفه و خستگی‌ناپذیر به کار پژوهش، تألیف، ترجمه و ترویج ریاضیات اشتغال دارد. آخرین مقاله اصیل مشترک آ. بهزاد، م. بهزاد و ح. شاه محمدی برای داوری و چاپ احتمالی ارسال شده است.

۲. مقاله‌های اصیل داوری شده:

جورنال‌هایی که عضو ISI هستند و حدود چهل مقاله اصیل بهزاد و همکاران را پذیرفته‌اند و مجله ماتماتیکال ریوی یوز آنها را معرفی کرده است عبارت‌اند از:

1. American Math. Monthly
2. Ars Combin.
3. Bull. Australian Math. Soc.
4. Bull. Institute Combinatorics and its Applications.
5. Bull. Iranian Math. Soc.
6. Canadian Math. Bull.
7. Discrete Math. J.
8. Elements der Mathematics.
9. Fund. Math.
10. Graphs and Combinatorics.
11. Indian J. Math.
12. J. Combi. Theory-Ser.B.
13. J. Graph Theory.
14. J. Combi. Infor. And Sys. Sci.
15. J. London Math. Soc.
16. J. Math. Soc. Japan.
17. Math. Ann.
18. Math. Slovaca.

19. Matharxiv.
20. Portugal Math. J.
21. Proc. Amer. Math. Soc.
22. Proc. Cambridge Phil. Soc.
23. Proc. Edinburgh Math. Soc.
24. Rivista di Mathematica.
25. SIAM J. Appli. Math.
26. Studia Sci. Math. Humgarica.

علاوه بر مقالات اصیلی که در جورنال‌های بالا چاپ و منتشر شده‌اند بهزاد و گاه بهزاد و همکاران مقاله‌هایی به زبان‌های انگلیسی یا فارسی نیز تدوین کرده‌اند که پس از داوری و ارائه در کنفرانس‌های داخلی و خارجی در مجموعه مقالات مربوط چاپ و منتشر شده‌اند.

۳. آثار به زبان فارسی:

۱. تألیف بخشی از کتاب ریاضیات گسسته دوره پیش‌دانشگاهی وزارت آموزش و پرورش.
۲. تألیف چند مقاله توصیفی جهت درج در مجلات نشر ریاضی و فرهنگ و اندیشه ریاضی.
۳. تألیف مقاله جهت درج در مجموعه مقالات چند کنفرانس ریاضی داخلی و خارجی.
۴. ترجمه دو کتاب حسابان از انگلیسی به فارسی که هر دو اثر برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران و کتاب سال دانشگاه تهران شده‌اند.
۵. ترجمه کتابی از انتشارات فرهنگستان ملی علوم آمریکا که با نام "کمک کنیم کودکان ریاضی یاد بگیرند" در سال ۱۳۸۷ چاپ و منتشر شده است.
۶. ویرایش حدود ده کتاب از کتاب‌های مرکز نشر دانشگاهی و دو کتاب از کتاب‌های دانشگاه پیام نور که هیچکدام کمتر از ترجمه یا تألیف اصل این آثار کار نبرده‌اند!
۷. تألیف نمایشنامه‌ای با نام "افسانه پادشاه و ریاضیدان" که آرم کمیسیون ملی یونسکو را بر خود دارد و تاکنون به سه زبان انگلیسی، ایتالیایی و آلمانی ترجمه شده است.

۴. عضویت در هیأتها، انجمن‌ها و مجامع علمی:

۱. عضو هیأت مؤسس انجمن ریاضی ایران تأسیس ۱۳۵۰.
۲. عضو هیأت مؤسس انجمن ترویج علم.
۳. عضو هیأت مؤسس شورای انجمن‌های علمی ایران.
۴. عضو هیأت مؤسس شورای خانه‌های ریاضیات ایران.
۵. عضو هیأت مؤسس بنیاد پیشبرد علم و فناوری ایران.
۶. عضو هیأت مؤسس فرهنگستان علوم پیش از انقلاب اسلامی ایران.
۷. عضو هیأت مؤسس و نخستین رئیس اتحادیه انجمنهای علمی مرتبط با ریاضیات.
۸. عضو افتخاری هیأت امنای خانه ریاضیات تهران.
۹. عضو سابق هیأت امنای خانه ریاضیات نیشابور.
۱۰. عضو سابق انجمن رمز ایران.
۱۱. عضو سابق انجمن آمار ایران.
۱۲. عضو سابق انجمن ریاضی آمریکا.
۱۳. عضو سابق جامعه ریاضی آمریکا.

۵. افتخارات و جوایز علمی:

۱. احراز رتبه اول کارشناسی و اعزام به خارج برای اخذ درجه دکتری.
۲. بورسیه ارشد فولبرایت (فرهنگستان ملی علوم آمریکا) در سال تحصیلی ۱۳۵۳-۱۳۵۴.
۳. عضو فرهنگستان علوم ایران پیش از انقلاب اسلامی و دبیر کل این فرهنگستان.
۴. راه‌اندازی انجمن ریاضی ایران همراه با ریاست چهار دوره: ۱۳۵۰/۱/۲۴ تا ۱۳۵۳/۷/۱ و ۱۳۷۷/۴/۱۱ تا ۱۳۸۲/۶/۳۱.
۵. نخستین استاد تمام دانشگاه صنعتی شریف در سال ۱۳۵۳.

۶. استاد نمونه دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۷۶.
۷. بزرگداشت توسط انجمن ریاضی ایران در سال ۱۳۸۲.
۸. ایجاد جایزه‌ای به نام بهزاد توسط انجمن ریاضی ایران جهت اعطاء به مدیران برتر ریاضی در داخل و خارج کشور. این جایزه نخستین بار همزمان با برگزاری چهلمین کنفرانس ریاضی کشور در دانشگاه صنعتی شریف، مردادماه سال ۱۳۸۸، اعطاء شده است.
۹. منتخب ستاد چهره‌های ماندگار در سال ۱۳۸۲.
۱۰. بزرگداشت در سی و ششمین کنفرانس ریاضی ایران.
۱۱. عضو انستیتو ترکیبیات و کاربردها: FTICA از کانادا.
۱۲. دریافت جایزه علامه طباطبایی از بنیاد ملی نخبگان در سال ۱۳۹۰.
۱۳. دریافت جایزه انجمن ترویج علم ایران در سال ۱۳۹۱.
۱۴. دریافت بیش از سی لوح تقدیر و نشان و تندیس به مناسبت‌های گوناگون از دانشگاهها و مراکز علمی.
۱۵. تنها ایرانی مقیم با عدد اردیشی یک به مناسبت داشتن مقاله مشترک با پال اردیش ریاضیدان شهیر.
۱۶. عضویت در هیأت تحریریه ژورنال گراف تئوری از انتشارات جان وایلی آمریکا از بدو انتشار برای مدت چهار سال (۱۹۸۱-۱۹۷۷).
۱۷. عضویت وابسته و سپس پیوسته فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران از سال ۱۳۸۳.
۱۸. یکی از مترجمان کتاب سال جمهوری اسلامی ایران و یکی از مترجمان کتاب سال دانشگاه تهران. لوحهای دریافتی با امضای رئیس محترم جمهور و وزیر علوم.
۱۹. واضع گراف‌های کلی و چند مفهوم کلی دیگر و نیز انگاره عدد رنگی کلی که به عنوان یکی از مسائل زیبا و کلاسیک ریاضیات با قدمتی بیش از پنجاه سال شناخته شده است.

۲۰. بزرگداشت توسط دانشگاه شهید بهشتی به مناسبت پنجاه سالگی انگاره عدد رنگی کلی و هشتاد سالگی در سال ۱۳۹۵.

۲۱. شهروند افتخاری نیشابور با تصویب شورای اسلامی این شهرستان در سال ۱۳۹۱.

۲۲. کسب عنوان بازنشسته برگزیده ملی در سال ۱۳۹۴.

۶. فعالیت‌های گوناگون دیگر:

۱. کمک به راه‌اندازی و تدوین برنامه‌های درسی، مقررات و آیین‌نامه‌های مختلف دانشگاه مالک اشتر (علوم و صنایع دفاعی).

۲. همکاری کوتاه مدت با دانشگاه پیام نور.

۳. مدیریت بخش ریاضی، آمار و کامپیوتر مرکز نشر دانشگاهی برای مدت دو سال؛ ویرایش حدود ده کتاب؛ راه‌اندازی مجله نشر ریاضی و مدیریت آن برای مدت چهار سال؛ و سرپرستی ترجمه و انتشار حدود سی کتاب از سری کتاب‌های ریاضی پیش‌دانشگاهی در این مرکز.

۴. تدریس حداکثر دو درس در هر نیمسال از مهرماه سال ۱۳۶۴ در دانشگاه شهید بهشتی و اعلام آمادگی برای تدریس هر درس از پانزده درس مختلف سطوح کارشناسی و بالاتر.

۵. همکاری با وزارت آموزش و پرورش قبل از انقلاب اسلامی در تدوین برنامه‌های درسی دو سال اول متوسطه نظری.

۶. عضویت در چندین کمیته منتخب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از جمله عضویت در ستاد ملی سال جهانی ریاضیات، کمیته علمی دوازدهمین اجلاس فرهنگستان علوم جهان سوم، کمیته آموزش عالی کمیسیون ملی یونسکو، کمیته تخصصی ریاضی گروه علوم پایه شورایی عالی برنامه‌ریزی، و شورای انجمن‌های علمی ایران.

۷. عضویت در کمیته واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی در قبل از انقلاب اسلامی و بعد از آن.

۸. استاد راهنما و استاد مشاور چند رساله کارشناسی ارشد ریاضی، استاد مشاور چند رساله دکتری ریاضی و ممتحن خارجی رساله دکتری خارج از کشور.

۹. داوری چندین طرح پژوهشی داخلی و چندین مقاله جهت درج احتمالی در مجلات ریاضی داخلی و خارجی.

۱۰. همکاری چندین ساله با مجلات *Math. Reviews* و *Zentralblatt* در مرور مقالات ریاضی چاپ شده در مجلات دیگر.

۱۱. سخنرانی‌های متعدد تخصصی و عمومی در دانشگاه‌های داخل و خارج کشور، خانه‌های ریاضیات، دبیرستان‌ها و فرهنگسراهای داخلی و نیز مصاحبه‌های متعدد با رسانه‌های مختلف صدا و سیما، مجلات و روزنامه‌ها.

۱۲. سخنران مدعو چندین گردهمایی از جمله در: دهمین کنفرانس آموزش ریاضی ایران در یزد، سی و نهمین کنفرانس ریاضی ایران در کرمان، ماتماتیکوم شهر گیسن آلمان، دانشگاه استرالیای غربی و چهل و هفتمین کنفرانس ریاضی ایران در دانشگاه خوارزمی، شهریورماه سال ۱۳۹۵.

۱۳. شرکت مؤثر در دهها کمیته، هیأت، شورا و غیره و انجام وظایف محول.

۷. نشانی:

منزل: تهران، درّوس، خیابان هدایت، خیابان فرهنگ، پلاک ۷، کد پستی: ۴۴۱۱۱-۱۹۴۳۸ تلفن:

۲۲۵۴۱۵۹۱

محل کار: تهران - بزرگراه شهید حقانی، فرهنگستان علوم ایران، گروه علوم پایه، تلفن: ۸۸۶۴۵۵۹۵

تلفن همراه: ۰۹۱۲-۹۳۴۳۷۹۲

ایمیل: mbehzad@sharif.edu , behzad1936@gmail.com